CENA 10 GROSZY. Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

PRENUMERATA WYNOSI:
w Kaliszu miesięcznie . . 2 zł. —
Z odnoszeniem do domu . 2 zł. 50 gr.
Na prowincji z przesyłką pocztową . . . . 3 zł. —
Zagranicą . . . . 5 zł. —
Cena pojedyńczego egzemplarza 10 gr.

GAZETA KALISKA

Pismo codzienne, polityczne, społeczne i ekonomiczne.

CENA OGŁOSZEŃ:
Za 1 wiersz milim. lub jego miejsce na stronie 1, 2 i 3 gr. 10.
Nekrologi gr. 10, zwyczajne gr. 5.
ADRES REDAKCJI i ADMINISTRACJI, Kalisz, Al. Józefiny 1. Tel. № 91.
Otwarta od 9 do 7 wieczorem.

Nr. 238 (7868) Piątek, dnia 17 października 1924 r. Rok XXXII

Refleksje gospodarcze.

Prof. Adam Krzyżanowski, jeden z najwybitniejszych naszych ekonomistów — wygłosił w towarz. ekonomistów w Warszawie bardzo ciekawy odczyt poświęcony nowym badaniom nad teorją Malthusa. Prof. Krzyżanowski poczynił samodzielne studja nad całym dorobkiem naukowym Malthusa i przyszedł do wniosku, że opinje o tych pracach dochodziły do nas przeważnie z drugich rąk i stąd były zgoła nieścisłe. Gdy dziś dostrzegamy jako niemal powszednie zjawisko przeludnienie oraz osłabienie pojemności spożywczej, a stąd poważne kryzysy, nie można odmówić Malthusowi bystrości sądu, że już przy zbiegu dwuch zeszłych stuleci przewidywał takie wstrząśnienia i szukał na nie remedjów.

Prof. Krzyżanowski rzucił istotnie wiele nowego światła na poglądy i wskazania Malthusa. Chcemy tu jednak pod własnym kątem widzenia odpowiedzieć na pytania, czy Malthus był dobrym prorokiem?.

Przedewszystkiem zdajemy sobie sprawę z tego, co jest istotą teorji Malthusa.?

Malthus, który zrazu był duchownym, potem zaś objął profesurę w kolegjum w Haileybury, jeszcze jako proboszcz ogłosił anonimowo książkę p. t. „An essay on the principle of populatier" (Szkic prawa o zaludnieniu)". Już w tej niewielkiej książce wyłożył całą swoją doktrynę o prawach, na podstawie których wzrasta ludnośc i wzrastają środki żywności. Rozwinął te poglądy w drugim wydaniu swej pracy, które ogłosił po dalszych studjach pod własnym nazwiskiem Malthus pisał swoje dzieła pod wrażeniem rosnącego w przemyśle maszynizmu. Nastąpiła pauperyzacja ludu, który się proletaryzował gdy został wciągnięty do fabryki mechanicznej.

Kontrasty społeczne zaostrzyłysię; Malthus wsłuchuje się w te nowe prądy i próbuje z nimi pogodzić prawa ekonomiczne. Stawia więc swoją słynną tezę: przyrost ludności ma postęp geometryczny, a przyrost środków żywności — postęp arytmetyczny. Pierwszy odbywa się przez mnożenie (2, 4, 8, 16 itd.) drugi przez dodawanie (2, 3, 4, 5 itd.) Wobec tego musi wytworzyć się niewspółmierność pomiędzy ludnością i artykułami spożywczymi. albo, innemi słowy, pewna bardzo znaczna część ludności skazana byłaby na śmierć głodową, gdyby nie znalazły się środki na powściągnięcie urodzeń.

Jakie są środki, które Malthus zaleca, aby położyć tamę przeludnieniu? Srodki są dwojakiego rodzaju: albo rządza i głód, które doprowadzą znów ludność do względnej równowagi z dostępnymi środkami żywności, albo przymus moralny („moral restraint"), a więc powstrzymywanie się od małżeństwa i czystość płciowa.

Otóż czy te poglądy Malthusa ze stanowiska przyrodniczego i ekonomicznego są trafne? Wbrew rewizji naukowej, jaka zastosowana została do tej słynnej teorji zaludnienia (zrazu uważanej za wielkie odkrycie, potem potępionej) a obecnie znów rehabilitowana) musimy stwierdzić, że proroctwa te w ścisłem znaczeniu nie potwierdziły się. Pomijamy tu już zupełnie dowolną, fantastyczną statystykę Malthusa, podług której ludność miałaby wzrastać w proporji geometrycznej, co oznaczałoby że w ciągu 33 lat stale ludność podwajałaby się, a to nie odpowiada rzeczywistości. Bardziej jeszcze rażący jest błąd Malthusa, jakoby przyrost środków pożywienia podlegał innym prawom od przyrostu ludności. Pożywienie nasze składa się z płodów zwierzęcych i roślinnych, podlegających tym samym prawom natury, co człowiek. Wreszcie główny zarzut, który zwrócić należy przeciw Malthusowi, jest surowy wyrok, wydany przezeń na ludność ubogą. Ona tylko(nie zamożni) skazana jest na wyrzeczenie się miłości cielesnej. W obronie równowagi gospodarczej ludzie biedni powinni żyć w czystości!

Purytanin Malthus ma dla nich pociechę: czystość jest cnotą! Zapomina wszakże pastor, że pismo święte mówi: wzrastajcie i mnóżcie się.

Teorja Malthusa jak wiadomo, znalazła później uzupełnienie i sprostowanie w teorji neomalthuzjońskiej, która zaleca tylko ograniczenie liczby potomków, a która jako praktyka życiowa rozpowszechniła się nie w warstwach zupełnie ubogich, lecz w sferach zamożnych, a nawet wśród warstw robotniczych, pragnących utrzymac się na pewnej stopie życia. Największe ubóstwo widzi przeciwnie w licznem potomstwie zarówno radość życia, jak przyszłą pomoc w pracy.

Czy więc wnosić z tego, należy, że Malthus by złym prorokiem, że jego wskazania naukowe pozbawione były wszelkiej wartości?

Właśnie taka negatywna odpowiedź byłaby zupełnie ciasna i jednostronna. Współczesne na świecie stosunki najwyraźniej wskazują, że zachodzi niewspółmierność między ludnością a dostępnemi dla niej środkami żywności. Tylko płynie to z innych przyczyn, niż te, jakie odsłonił Malthus. Przyczyny są natury socjalnej. Mnożyć artykuły spożywcze można tymczasem w równej, a bodaj większej mierze, niż się rozrasta ludność, jeno trudności nastręcza dla szerokich mas zdobywanie środków materjalnych, by zanie nabywać przedmioty spożywcze. Jest to klęska społeczna, wynikająca z niedomagań ustroju, zgoła zaś nie klęska, wypływająca z praw natury Przyroda wyposażyła produkcję w te same prawa rozrostu, co człowieka. Malthus przewidział jednak katastrofę przeludnień i w tej mierze dawał ostrzegawcze (choć nie zupełnie trafne) wskazówki.

I oto dziś właśnie przekonywamy się, jak trudno wyżywić nadmiar ludności, gdy nie znajduje u nas w kraju pracy. Imigracja jest niemal wszędzie powściągana. Kraj, najbardziej dla imigracji gościnny, Stany Zjednoczone, zamyka przed nią swoje granice. Kwestja wychodźctwa jest w tej chwili jednym z najtrudniejszych problematów.

Proroctwa Malthusa o przeludnieniu były niewątpliwie trafne.

ST. A. KEMPNER.

TELEGRAMY.

Z SEJMU.

WARSZAWA, 16. (Pat.) Wczoraj o godz. 4-ej po południu odbyło się po raz pierwszy od ferji letnich posiedzenie komisji rolnej. Komisja miała do rozważania 2 projekty ustaw o wykonaniu reformy rolnej. Rozpatrywano projekt rządowy oraz projekt Klubu Wyzwolenia. Na posiedzenie przybył Minister Reform Rolnych Kopczyński, który imieniem rządu oświadczył, że poprzedni projekt rządowy wniesiony przez ministra Lutkiewicza rząd wycofał, a następnie oświadczył, że i projektem posła Poniatowskiego (Wyzwolenie) rząd również nie solidaryzował się. Minister prosił o odroczenie rozważania projektu ustawy o wykonanie reformy rolnej aż do czasu wniesienia przez rząd nowego projektu, co ma nastąpić w ciągu 3 tygodni. Na oświadczenie Ministra wywiązała się dyskusja, w czasie której został zgłoszony wniosek posła Łuszczewskiego (Ch. N.) treści następującej: Komisja rolna przychyla się do prośby p. Ministra reform rolnych w sprawie odroczenia dyskusji nad projektem ustawy o wykonaniu reformy rolnej aż do czasu zgłoszenia nowego projektu przez rząd, co winno nastąpić w okresie możliwie najkrótszym. Rozolucja została przyjętą. Co do dalszych obrad komisji rolnej, zgłoszono wniosek, ażeby dalsze obrady komisji odbyły się jutro o godz. 4 popołudniu. Wniosek ten upadł. Natomiast przeszedł wniosek posła Lipomą na (Z.L.N.) ażeby następne posiedzenie komisji odbyło się 22 października.

Min. Sikorski w Paryżu.

PARYZ. 16. (Pat.) Min spraw wojsk gen Sikorski przyjął wczoraj popoł. polskiego attache wojskowego w Paryżu p. Kleeberga, oraz wyzszych oficerów polskich przebywających w wyższej szkole wojskowej w Paryżu na studiach. Wieczorem pos. Alfred Chłapowski wydał przyjęcie na którem obecni byli niemal wyłącznie przedstawiciele świata wojskowego.

Katastrofa lotnicza.

REVIGNO 16. Na taras jednego z tutejszych domów spadł hydroplan wzniecając pożar i raniąc 5 młode dziewczyny. Pilot doznał pęknięcia czaszki, mechanik zaś zginął w płomieniach. Od płonącego aeroplanu zapalił się dom, który spłonął. Ogień przeniósł się również na sąsiednie budynki.

Pożyczka niemiecka.

LONDYN, 16. (Pat.) O godz. 13 zamknięta została lista sybskrypcyjna na pożyczkę niemiecką. Zapisy przekroczyły sumę subskrypcyjną.

LONDYN, 16. (Pat.) Wczoraj wieczorem został wypuszczony prospekt obligacji pożyczki niemieckiej. Obligacje będą miały wartość 500 i 1000 f. szterlingów. Prospekt wyjaśnia, że wypłata procentów i amortyzacja pożyczki są zagwarantowanne przez skarb niemiecki całym jego majątkiem i dochodami. Pożyczka ta zgodnie z warunkami planu Dawesa ma pierszeństwo przed wszystkiemi innemi pożyczkami. Wszystkie dochody z monopolów niemieckich będą zużytkowane na wypłatę procentów i amortyzację.

NOWY YORK, 16 (Pat.) Bank Morgana komunikuje, że udział Ameryki w pożyczce Dawesa został całkowicie pokryty.

LONDYN, 16. (Pat.) Powodzenie pożyczki niemieckiej jest zapewnione. Z Now. Yorku donoszą że w kwadrans po otwarciu syskrypcji cała ilość obligacji w sumie 110 miljonów dolarów była pokryta. O godz. 10 przed Bankiem Anglji czekało 6.000 osób w kolejce.

Zeppelin.

NOWY YORK, 16. (Pat.) Z polecenia szefa lotnictwa wojskowego 5 samolotów wojskowych wyruszyło na spotkanie Zeppelina R. 3. Samoloty te mają towarzyszyć mu aż do chwili wylądowania. Drogę z New Port do Nowego Yorku wynoszącą 100 mil, przebył statek przy pięknej pogodzie w ciągu jednej godziny. Wylądowanie Zeppelina w Lacours ma nastąpić dopiero nad wieczorem, ponieważ ma on przelecieć jeszcze ponad Waszyngtonem, Filadelfją i Baltimoore.

NOWY YORK, 16. (Pat.) Reuter donosi, że Zeppelin R. 3 przybyłł do Laccor o godz. 9 m. 55. Lot z Fridrichehafen trwał 81 godz. 25 m. Prezydent Coolidge przesłał kapitanowi sterowca depeszę, w której oświadcza, że czuje się zadowolonym z powodu wznowienia stosunków pokojowych pomiędzy Niemcami a Stanami. Zjedn.

WASZYNGTON. 16. (Pat.) Komunikat iskrowy donosi, że statek powietrzny Z. R. 3 przelatywać będzie nad Azorami do Lakhen. Depesza, która nie podaje daty donosi dalej, że statek po przelocie nad Azorami idzie przy pomocy tylko 3 motorów posuwając się z szybkością 40 mil morskich na godzinę.

NOWY YORK, 16. (Pat.) Zeppelin R. 3 przybył do Nowego Yorku o godz. 13,25 podług czasu środk. europejskiego.

Anatol France.

PARYZ, 16. (Pat.) Pogrzeb Anatola Francea odbędzie sią w sobotę w obecności prezydenta Doumerguea i wszystkich członków rządu.

W sprawie granicy wschodniej.

WARSZAWA, 16. (Pat.) Dn. 13 października b.r. popol. przewodniczący delegacji polskiej w mieszanej komisji granicznej na wschodzie p. min. Leon Wisilewski w towarzystwie członka delegacji p. Kazimierza Rożnowskiego przedstawił p. ministrowi spraw zagr. Skrzyńskiemu protokół o przebiegu granicy państwowej między Rzplitą Polską a Zw. R. S. P minister spraw zagranicz. w imieniu rządu wyraził p. Wasilewskiemu podziękowanie za wielką i trudną pracę dokonaną przez delegację polską.

Budżet na rok 1925.

WARSZAWA, 16. (Pat.) Rada Ministrów dnia 15 bm. uchwaliła projekt ustawy skarbowej na rok 1925. Projekt odnośnego przedłożenia rządowego jest już ukończony i zostanie 18 bm. złożony do laski marszałkowskiej.

Konkordat.

RZYM, 16. (Pat.) W sekretarjacie stanu w Watykanie delegat rządu polskiego p. Grabski i Mrg. Duca rozpoczęli narady w sprawie konkordatu Polski w Stolicy Apostolskiej.

Szykujmy portmonetki.

WARSZAWA, 16. Minister skarbu przystąpił do opracowania projektu rozporządzenia o wycofaniu znaczków obiegowych papierowych, wartości do 1 złoty. Wycofanie i zastąpienie tych znaczków bilonem ma nastąpić od 1 listopada do 31 stycznia 1925 r.

Obłudne skargi na nieurodzaj.

WARSZAWA, 16. Główny urząd statystyczny wykazuje, że przypuszczalny tegoroczny zbiór ziemniaków wyniesie około 273 miljon. kwintali, czyli o 3,2 proc. więcej aniżeli zbiór roku ubiegłego, a 8 proc. więcej niż zbiór przedwojenny.. Przypuszczalny zbiór buraków cukrowych wyniesie w r. b. około 32,1 milj. kwintali czyli o 25 proc. więcej, niż w roku ubiegłym.

Próba rozbicia „Związku Powstańców"

KATOWICE, 16. W niedzielę odbył się w Katowicach zjazd delegatów Związku powstańców z powiatów Katowickiego i Huty Królewskiej. Po referatach i przemówieniach napiętnowano akcję przeciw Związkowi, zaprotestowano przeciw próbom rozbicia Związku, wyrażono prezesowi Grzesikowi i głównemu zarządowi pełne uznanie i proszono zarząd o dalszą pracę dla dobra Związku. Na zebraniu była zmobilizowana cała opozycją. Część opozycjonistów oświadczyła jednak, że cofa swoje podpisy na odezwach, skierowanych przeciw Związkowi i przyznała, że została wprowądzoną w błąd. Jest to wielki tryumf idei Związku, a zarazem znamienna klęska czynników, które w ostatnim czasie rozpoczęły nielojalną akcję przeciw Związkowi.

Dr. Boelme w niemieckiej partji.

BERLIN, 16 (Pat.) Przywódca niemieckiego związku chłopskiego dr. Boelme wystąpił z demokratycznej partji parlamentarnej i przystąpił do niemieckiej partji ludowej.

W Dżungli Kochinchiny

48) *romans z francuskiego.*

Był w gruncie zaciekawiony i nie myślał o grozie położenia.

Lektorka poczęła znów czytać, a raczej skandować śpiewnie:

— W czasach, gdy bogowie mieszkali na ziemi, świątynia ta wzniesioną została ich rękami i setki tysięcy księżyców zapadło odtąd w otchłań nocy. Potem bogowie zmienili na ziemi ludzi i zwierzęta i ustanowili prawo, swoje prawo.

Piotr patrzył teraz uparcie na Dżingę, która zdawała się tego niedostrzegać, zawsze kamiennie nieruchoma. Żółtawy zwój pergaminu rozwijał się i dotykał już podłogi prawie u stóp obu białych ludzi.

— I aby wola ich była wykonaną, bogowie powołali kobiety z kraju za górą i rzekli im: Pełnić będziecie tu nasze prawo, któremu będziecie służyć. Wtedy moc wasza będzie wielka i staniecie się ojcem i matką ludu Mojów, wolnych synów puszczy.

Gdy lektorka wyrzekła te słowa, szmer tryumfu przeszedł po galerjach. Udręczone twarze czarownic zajaśniały dumą, oczy ich błyszczały ogniem zapału. Dzinga tylko pozostała niewzruszona.

W tej chwili Rawenna, który słuchając przesuwał machinalnie ziarnka różańca, chwycił Piotra za łokieć.

— Co to? Co zamierzasz robić?

Juz Lursak wyrwał mu się gwałtownie i postąpił naprzód, tak, że się znalazł tuż przed Dzingą, przedzielony od niej jedynie ramą loży. Przez chwilę spojrzenia ich zmierzyły się, a w oczach ich jednaka świeciła nienawiść.

— Twoje prawa religijne nie obchodzą nas wcale. — krzyknął Piotr gniewnie. — Przyszliśmy tu po białą kobietę, którą zwabiłaś zdradą i kłamstwem, a teraz zatrzymujesz wbrew jej woli. Rozumiesz?

Dzinga nie raczyła odpowiedzieć. Dotknęła tylko w milczeniu lektorki, co było jej rozkazem, by czytała dalej.

— A gdy służebnice powołane przez bogów nie pojęły ich woli — czytała kaplanka — bogowie rzekli: Oto świątynia, w której będziecie mieszkać, by służyć nam. Oto dolina wybrana, nad którą czas stanie nieruchomy i wszystko w niej zatrzyma się i pozostanie zawsze jednakie. A oto plemię męskie, wybrany naród, który się nie zmieni przez wieki i zwać ich będą czerwonymi bogami, czyli pierwszymi synami boskiego rodu, królewskiego plemienia Romahal.

— To właśnie plemię, o którym mówiłem ci, że piszą o niem księgi indyjskie i papyrusy egipskie — wyszeptał Rawenna, lecz Piotr nie słuchał go i stał wciąż naprzeciw Dzingi, w postawie wyzywającej.

— Słuchaj! — krzyknął, wyciągając ku niej rękę. — Jeśli nie przywrócisz natychmiast wolności białej kobiecie, bracia moi przyjdą tu i zburzą świątynię, tak, że nie zostanie z niej kamień na kamieniu. Wy wszystkie zostaniecie wymordowane lub rozpędzone na cztery wiatry. Sprawiedliwość nasza jest potężna i surową.

Dzinga jednak nieulękniona zawsze i nieubłagana, podniosła tylko rękę, brząkając świecidłami i wyrzekła drewnianym głosem:

— Czytaj pierwsze prawo.

A lektorka czytała:

„I odtąd pierwsze prawo mówi: Wy ludzie z plemienia Moj, synowie i bracia czerwonych bogów, podbici będziecie wielokrotnie w ciągu stuleci, lecz nigdy ujarzmieni, a przyjdzie czas, gdy odbierzecie na nowo wszystko, co wam było odjęte, bo wolny lud puszczy plemienia Mojów nie umrze. Lud ten będzie najzdrowszym i najsilniejszym z ludów ziemi, bo kobiety jego plemienia przychodzić będą do tej świątyni i staną się jednodniowemi małżonkami czerwonych bogów, a powróciwszy w doliny, przyniosą ludowi swemu życie i siły plemienia wieczystego, które się nie zmienia.

Piotr umilkł zagłuszony tym potokiem wymowy. Po gwałtownym wybuchu i trudach ostatnich dni, nastąpiła w usposobieniu jego reakcja, znużenie. Uczuł się nagle słabym; w głowie miał pustkę i nawet myśl o Wandzie, opuściła go na chwilę. Lecz gdy spojrzał na nią, wydała mu się tak nieziemsko piękna w otoczeniu tych potwornych twarzy. Lecz czy zdoła ją ocalić. Teraz dopiero spostrzegł, że prócz legionu czarownic, które same stanowiły potężny hufiec znajdują się także w świątyni wojownicy. Stali pod każdym filarem, uzbrojeni w krótkie mieczyki podobne do bagnetów. Nie byli to czerwoni ludzie; cerę mieli żółtą lub ciemną; składali się z Anamitów i Kambodżjaninów, sąsiadujących najbliżej z pasmem gór, do którego należy Pu ke su.

— Tak więc! — westchnął Piotr. — Czarownice mają swoją gwardję.

— Prosta rzecz przewidywałem to oddawna — szepnął misjonarz.

— W takim razie nie zdołamy nic uczynić dla niej — żalił się Piotr, rzucając rozpaczliwe spojrzenie w stronę Wandy.

— Zaczekajmy — odparł poważnie misjonarz — dobroć boska jest wielka, a potęga nieprzebrana. Nie mamy prawą rozpaczać.

(D. C. N.).

Konkurs hippiczny i wyścigi konne

25 P. A. P. w OSTROWIE.

Nie wiem, czy to rzadkość podobnych atrakcji, jak konny sport w Kaliszu i bliższej okolicy, czy też żyłka do niego, zbudziły mię bardzo rychło w niedzielę, mimo dłuższego posiedzenia w Europie, przy różnych przypuszczeniach, co do wyniku wyścigów.

Poranek mglisty i ponury nię zapowiadał dobrej pogody, a jednak coś mi mówiło, że w południe wyjrzy słońce i będzie wymarzony dzień dla sportu.

Ażeby już przed wyścigami zobaczyć konie, a może i jeźdźców i być wczas na torze, wyjechałem przed południem do Ostrowa. Rzeczywiście, przeczucie moje sprawdziło się i gdy dojeżdżałem do Ostrowa był już piękny i słoneczny dzień.

W koszarach im. Ks Poniatowskiego ruch ogromny. Oficerowie jeszcze raz przeglądają konie i wydają rozkazy ordynansom, oddziały wymaszerowują na plac wyścigów. Dla utworzenia kordonu, wspólnie z konną policją.

Mimo tak wielkiego zajęcia oficerowie znajdują jeszcze chwilę czasu, by mi udzielić różnych wskazówek i wyjaśnień, o które ich proszę.

Wyjeżdżamy dość rychło na plac wyścigów, a już po drodze spotykamy gromady ludzi, którzy tam śpieszą.

Po kilkunastu minutach wjeżdżamy na plac, który jest świetnie urządzony, a trybuny dla widzów tak zbudowane, że każdy ma całość jak na dłoni.

Już o godzinie 2 jest bardzo dużo publiczności na placu, a ciągle jeszcze samochody i powozy zwozą nowych gości, każdy też śpieszy, by zdążyć na początek wyścigów. Nie przesądzę jeśli powiem, że przynajmniej trzy tysiące widzów się zebrało. Widać że Ostrów i okolica interesują się sportem naszej armji i popierają go wszelkiemi ułatwieniami i pomocą.

Mógłby się Kalisz uczyć od „sąsiada" Ostrowa, jak społeczeństwo winno popierać wysiłki oficerów, starających się podnieść sport w kraju.

Co do wyścigów samych muszę powiedzieć że były bardzo udane i odbywały się bez wielkich przerw nużących, za co należy Komitetowi podziękować. Konkurs jak i biegi odbyły się bez poważniejszych wypadków.

Komitetowi organizacyjnemu jak i całemu Oficerskiemu Kołu Sportowemu 25 p. a. p. należy się serdeczne podziękowanie za tak interesujące widowisko sportowe, a jedynie szkoda, że tak mało Kaliszan pojechało do Ostrowa, by podziwiać, jak z roku na rok rozwija się sport konny naszego pułku artylerji.

Rezultaty wyścigów.

1) Bieg włościański dystans 1200 mt. 2 nagrody start 5 koni.
   1) „Ira" jeździeć p. Bartczak
   2) „Mura" „ p. Muromowski.

2) Konkurs hippiczny. 4 nagrody honorowe start 16 koni.
   1) „Enwer" jeźdz. por. Kropiwnicki 25 p.a.p.
   2) „Lili" „ „ Purchla 25 p.a.p.
   3) „Kora" „ „ Stojowski 7 p. S. K.
   4) „Dunaj" „ „ Wojtkiewicz 17 p.a.p.

3) Bieg płaski gentelmeński. Dystans 1800 mtr. 2 nagrody honorowe start 4 konie
   1) „Fin de Siécle" jeźdz. p. Kornobis.
   2) „Laluś" jeźdz. kpt. Władarczak 60 p.p.
   Od połowy biegu zwycięża lekko „Fin de Siécle" na 10 długości.

4) Bieg z płotami dyst. 2400 mtr., 12 przeszkód, 2 nagr. honor. start 7 koni.
   1) „Cyras" jeźdz. por. Dworczak 14 p.a.p.
   2) „Henryk" „ Piaszczyński 17 p. a p.
   „Cyras" prowadzi od początku i lekko zwycięża.

5) Bieg myśliwski podoficerski, dystans 5 kilom. 3 nagrody:
   1) „Araryk" jeździec ognm. Bojarski 14 p.a.p.
   2) „Haracz" „ „ Goliński 25 p.a.p.
   3) „Liberał" „ plut. Bartczak 25 p.a.p.

6) Konkurs pocieszenia 2 nagr. hon. start 5 koni
   1) „Ligja" jeździec por. Stojowski 7 p. S. K.
   2) „King" „ „ Gryczyński 25 p.a.p.

7) Steeple chase, Dystans 3,200 mtr. 6 przeszkód 3 nagrody honorowe, start 4 konie:
   1) „Iwan" jeździec kpt. Filejski 17 p.a.p.
   2) „Enver" „ por. Kropiwnicki 25 p.a.p.
   „Iwan" od początku prowadzi i wygrywa lekko na 30 długości.

8) Bieg z płotami dla pań, dystans 1200 mtr. 2 nagr. honor. z powodu braku zgłoszeń nie odbył się.

9) Bieg myśliwski oficerski, Dystans 8 klm. 3 nagr. honorowe, start 13 koni:
   1) „Hrabia" jeździec kpt. Gałecki 25 p.a.p.
   2) „Agan-haj" jeździec por. Dworzak 14 p.a.p.
   3 „Giermek" jeździec p. Kornobis.

„X"

KRONIKA.

— UCZCZENIE PAMIĘCI H. SIENKIEWICZA W KALISZU.

Jak już donosiśmy ukonstytuował się w Kaliszu Komitet lokalny sprowadzenia zwłok ś. p. Henryka Sienkiewicza.

W dn. 9 b.m. odbyło się pod przewodnictwem starosty Kaliskiego Stefańskiego posiedzenie tegoż komitetu, na którem uchwalono.:

1) W dn. 26 października po południu w rządzie w sali Tow. Muzycznego akademję oraz odczyty w salach szkoły Rephanowskiej, 3 Maja w Ognisku, u Rzemieśl. Chrześć. wreszcie w gimnazjach i innych szkołach średnich.

2) W dn. 27 b.m. urządzić nabożeństwo żałobne w kościele św. Mikołaja, na które za prosić władze i instytucje społeczne. Takież nabożeństwa odbędą się we wszystkich innych kościołach kaliskich.

— SPADEK PO ŻOŁNIERZU - POLAKU ARMJI AMERYKAŃSKIEJ.

Dnia 13 stycznia 1924 r. zmarł w mieście Rochester N. Y. obywatel Polski Michał Wiatrowski, były żołnierz Priwate, Company K. 345 th. Infantry. Armji Amerykańskiej.

Przeprowadzone przez Konsulat dochodzenie z United States Veterans Bureau wykazały, że zmarły był ubezpieczony na sumę 2000.00. W polisie ubezpieczonej nieboszczyk wymienił beneficjarjuszem ojca swojego Michała Wiatrowskiego w „Schenikzaborny, Kalysh gub Warszaw. prawdopodobnie Siennik Zaborny, powiat Kaliski.

Oprócz ubezpieczenia przysługuje rodzicom nieboszczyka prawo do roszczenia pretensji o odszkodowanie o ile udowodnią, że zmarły to żył na ich utrzymanie.

Bliższych informacji w tej sprawie udziela kancelarja Sądu Pokoju I Okręgu w Kaliszu, Aleja Józefiny Nr. 25 2 piętro w godzinach urzędowych.

— ZBOŻE RUMUŃSKIE DLA POLSKI.

Jak się dowiaduje lwowska „Gazeta Poranna" w najbliższych dniach ma nadejść 150 wagonów zboża dla polski. Dalsze transporty zboża w przygotowaniu

— „WYCHODZCY", organu Polskiego Towarzystwa Emigracyjnego, ukazał się Nr. 41, z treścią następującą:

Najważniejsze wiadomości dla wychodźców. Związek Narodowy Polski w Ameryce. — Robotnicy polscy w departamencie Aube we Francji. — Przychodźctwo do Brazylji w 1923 roku. Położenie prawne robotników polskich w Rzeszy Niemieckiej Organizacje polskie na Łotwie. Za graniczni robotnicy w Niemczech. — O ułatwienia paszportowe dla reemigrantów. — Kronika. Kronika ważniejszych wypadków z ostatniego tygodnia. — Odpowiedzi Polskiego Towarzystwa Emigracyjnego.

Cena Nr. pojedyńczego „Wychodźcy" wynosi 25 groszy, prenumerata kwartalnie 3 zł.

Adres Redakcji: Warszawa, Krakowskie Przedmieście. 70.

— 4. zeszyt „ARCITEKTA," zawiera dalszy ciąg pracy p. Skórewicza o Zamku Królewskim w Warszawie (epoka Wazów), dokończenie uwag p. Pajzderskiego o literaturze odnoszącej się do architektury w Polsce, wywody p. Seagera o „korzystnem oświetleniu galerji obrazów i muzeów", ważne z powodu ogłoszonego konkursu na Muzeum w Warszawie; objaśnienie projektu p. Szyszko Bohusza na kościół pod wezwaniem O patrzności boskiej i dom. 20. Misjonarzy we Lwowie, nekrolog przedwcześnie zmarłego architekta Stępkowskiego, wreszcie komunikaty od noszące się do międzynarodowej wystawy sztuk dekoracyjnych w Paryżu.

— „PRZEGLĄD SWIATOWY".

Z tajemnic Masonerji. Najmłodsze państwo na świecie. Zdziczałe pokolenia w Rosji. Z dziedziny odkryć i wynalazków. Przeciw włamaniu. Straszny wynalazek. Humor Kącik dla pań itp. zawiera nowy egzemplarz „Przeglądu Swiatowego." Redakcja i Administracja Warszawa, Wąrecka 9.

Zbiory tegoroczne.

W Ministerjum Rolnictwa udzielono „Kurjerowi Warszaw." następujących informacji w sprawie tegorocznych zbiorów chlebowych:

Niedawno ogłosił był Główny Urząd Statystyczny wiadomość, iż tegoroczny zbiór żyta przyniesie nam około 24 proc. mniej ziarna, zbiór pszenicy o 14 proc. mniej jęczmienia o 13 i pół proc., a owsa o 12 proc., mniej, aniżeli w roku ubiegłym. Niestety obliczenia powyższe były zbyt optymistyczne, zbiory bowiem tegoroczne dadzą nam prawdopodobnie zbóż chlebowych o 30 proc. mniej aniżeli w roku ubiegłym.

W porównaniu ze zbiorami przedwojennymi zbóż chlebowych, zyskiwanemi w przeciągu ostatnich 5lat przed wojną, zbierzemy w roku bieżącym nagół o 1640000 tonn mniej. Nieurodzaj dotknął przedewszystkiem 4 województwa małopolskie, a zwłaszcza województwo krakowskie. Niekorzystną dla zasiewów okazała się już ubiegła zima, potem przyszły dwukrotnie wielkie i ciężkie wylewy potoków górskich, wreszcie na pszenicę rzuciła się niezmiarka. Nieurodzaj dotknął też północne Pomorze, zwłaszcza powiaty: kartuski, kościerski, wejcherowski, a częściowo i starogardzki.

Na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej zbiory tegoroczne naogół będą mniej, niż średnie wcale jednak nie klęskowe, a nawet ziemie wschodnie będą miały w roku bieżącym zbiory nagół wyższe, aniżeli w roku ubiegłym. W całej Polsce ujawnia się niezwykle niepokojące wyczerpanie siły produkcyjnej ziemi pod względem nawożenia, tak, iż w kierunku usunięcia tego niedomagania zmierzać muszą prace rządu i rolników.

Natychmiast po stwierdzeniu nieurodzajów na Pomorzu i w Małopolsce rząd podjął akcję pomocy. Wspomnianym powiatom pomorskim ministerjum kolei udzieliło 550 proc. zniżki taryfowej przy przewozie nasion siewnych, województwom zaś małopolskim zniżki tej udzielono 25 proc. Ministerjum skarbu przeznaczyło na bezpośrednią pomoc kredytową dla dotkniętych nieurodzajem rolników 2 milj., które rozdzieli państwowy bank rolny. Przyznano dalej rolnikom owym pewne ulgi w podatku gruntowym, a prawdopodobnie przyznane one będą i w okresie płatności rat podatku majątkowego.

Ulg taryfowych na przewóz nawozów sztucznych rząd udzielić nie mógł ze względu na to, że taryfy na nawozy te są bardzo niskie, a za stosowanie w nich ulg naraziłoby poważnie na sadę samowystarczalności naszych kolei państwowych.

Co ile chodzi o wpływ tegorocznego nieurodzaju zbóż chlebowych na wyżywienie naszego społeczeństwa, to zaznaczyć należy, iż bezpośredniego niebezpieczeństwa niema. — Ubiegłe lata stwierdziły, że umiemy doskonale dostosować się do zmiennych warunków gospodarczych, dzięki pewnej elastyczności spożycia zbóż w gospodarstwach wiejskich. Skutkiem tej elastyczności, gospodarstwa wiejskie w latach nieurodzaju zużywają znacznie mniej zbóż chlebowych i zastępują je ziemniakami, zboża zaś chlebowe idą do miast i ośrodków przemysłowych. Oczywiście zależy to w znacznej mierze od urodzaju ziemniaków, który nagół zapowiada się w roku bieżącym lepiej aniżeli w roku ubiegłym.

O wywozie zbóż chlebowych za granicę państwa niema mowy, i to bez względu na jakąkolwiek działalność zakazową rządu. Rząd, jak wiadomo, nie może już na podstawie ustawy o uregulowaniu stosunków celnych zakazać wywozu zboża, może natomiast obłożyć odpowiedniemi cłami wywozowemi. W istocie też komitet ekonomiczny rady ministrów ustalił na jednem z ostatnich swych posiedzeń tekst rozporządzenia ministrów: skarbu, rolnictwa, przemysłu i handlu

zaprowadzającego cła wywozowe, oraz ustanawiającego ich wysokość od szeregu artykułów. Z artykułów rolnych cłami temi obłożono: żyto, buraki cukrowe, pasze objętościowe i treściwe, oraz konie.

Celem zapewnienia aprowizacji Śląska, ministerjum kolei żelaznych obniżyło znacznie swe taryfy przewozowe na ziemniaki z ważnością do 155 października r.b.

Na podstawie powyższych danych należy na naszą najbliższą przyszłość aprowizacyjną zapatrywać się bez niepokoju, z tem jednak zastrzeżeniem, że oszczędność i celowe zużycie naszych środków żywności jest bezwzględnym nakazem chwili.

Giełda Warszawska w Złotych.

New-Jork	5.18½
Londyn	23.40
Paryż	0.27.26
Szwajcarja	0.99.82
8% pożycz. zł.	6.10
4% poż. prem.	0.74
Bony zł. S. II A.	0.93
Listy Tow. K. Ziem. 4½	23

BIULETYN

SPOSTRZEŻEŃ METEOROLOGICZNYCH STACJI „KALISZ" Państwowej Sieci Meteorologicznej PRZY SEJMIKU

w dniu 16 październ. 1924 r. godz. 7-a rano

1) Ciśnienie powietrza		**762.9** m.m.
2) Kierunek wiatru		**N**
3) Siła wiatru		**1** m/s
4) Stan nieba		Mgła
5) Wilgot. bezwzględna		**6.0** m.m.
6) Wilgot. względna		**97%**
7) Temp. powietrza		+9°7
8) Ilość opadów	z doby ubiegł. całej	Niebyło
9) Najwyż. temp.	z doby ubiegł. całej	+10°9
10) Najniż. temp.	z doby ubiegł. całej	+0°4
11) Temp. grunt. na głębokości 50 cm. 1 g. pp.		**+1.09**

Freblanka—Ochroniarka

Freblanka z wieloletnią praktyką ochroniarską, posiadająca wyższe wykształcenie pedagogiczne, poszukuje komplet dzieci w wieku przedszkolnym. Wiadomość: Leszczyńska, Wrocławska 48, między 4-6 po poł. 1979

B-cia Jabłkowscy S.A.

Łódź, Piotrkowska 115.

Oddział hurtowy

Towary bawełniane fabryk:

1984

Zjedn. zakł. przemysł. K. Scheiblera i L. Grohmana

Tow. Akc. Ludwika Geyera

Składajcie ofiary

na inwalidów wojennych.

4-ro pokojowe mieszkanie z wygodami (instelacje gazowe i elektryczne) w najlepszym punkcie do wynajęcia, ewentualnie do zamiany na mniejsze. Oferty pod „Dolarówka" składać w Red. Gazety Kaliskiej, 1996

Potrzebuję czeladników

męskich, na damską i męską robotę. M. Kalisz, ul. Stanisława 9 „Pracownia Obuwia". 2005 A. ZALESKI

Wydzierżawię

plac 5800 łokci kw. na dogodnych warunkach. Wiadom: Poprzeczno-Dobrzecka Nr. 1, Stefański

Okazja!

Sprzedam powóz na gumach, parokonny (dyszełki na pojedynkę) prawie nowy, czarny. Wiadomość u komisarza Obozu № 10 w godz. 10-12. 1987

DOMEK z PLACEM

do sprzedania.

Wiadomość. Widok 22. 1989

Kołdry

przyjmuję do roboty nowe i przerabiam stare. Ul. Górnośląska № 62 m. 2 1990

Do fabryki **FortepianóW** B-ci FIBIGER, Polna № 16 potrzebny stolarz obznajmiony z maszynami. 2024

Dwa ładne **POKOJE** z meblami lub bez odnajmę solidnemu. Oferty do Redakcji pod lit. M. S. 2025

Zginęła karta **bezterminowego urlopu** wydana przez P.K.U. w Kaliszu na imię Szlamy Biczaka rocz. 1901. 2027

Sprzedam majątek

składający się z 19 morgów ziemi z zasiewem, budynkami, z żywym i martwym inwentarzem. Wiadomość: wieś Skarszew, gm. Tyniec, Józef Besser (5 klm. od Kalisza.) 1934

Dwie lepsze panny

potrzebne zaraz do mojej winiarni, (Winiarnia i Bar). Zgłoszenia z fotografią i życiorysem.

„P A X" Winiarnia i Bar, Poznań, ul. Sew. Mielżyńskiego 22.

POWRÓCIŁEM

Radca zdrowia **Dr. KANTOROWICZ** Radca zdrowia

POZNAN

1999 KLINIKA DLA KOBIET.

Ważne dla obywateli

m. Kalisza i okolicy.

Moja Parowa Fabryka Wyrobów Drzewnych zostaje w dniu 1-go października r. b. uruchomiona w całej pełni. Przyjmuje się wszelkie obstalunki, jak kantówki, drzwi, okna, deski podłogowe heblowane i szpontowane, posadzki itp. Z własnych i powierzonych materjałów. Fabryka poszukuje rutynowanego kierownika, oraz kwalifikowanych robotników. Wyprzedaje drzewo budowlane po cenach konkurencyjnych.

H. ZNAMIROWSKI Górnośląska 95.

1881 telefon 56, skrzynka pocztowa 50.

SPYTAJCIE SIĘ SWEGO LEKARZA, a ten wam potwierdzi, że **„FAGOSOL"** jest uznanym środkiem przeciw chorobom płucnym. Zalecany przez powagi lekarskie FAGOSOL leczy, Grużlicę, Bronchit, Kaszel, Astme i Koklusz. Skład główny: HENRYK FUKS, Warszawa, Żórawia 4-a, Żądać w aptekach i składach aptecznych.

Niniejszem mam zaszczyt zawiadomić Sz. P. odbiorców i konsumentów, iż skład mój został zaopatrzony

W PORTER

pierwszorzędnej jakości browarów HUGGERA

T. A. POZNAŃ T. A.

Hurtownia piwa Kalisz, Polna № 26.

W. Wittich.

POWIATOWA KASA CHORYCH w KALISZU podaje do powszechnej wiadomości, iż legitymacje wyborcze №№ 1152, 1454, 1671, 2431, 2464, 3100, 3388, 3688, 3702, 4265, 4821, 4739, 4966, 5476, 5886 grupa ubezpieczonych zaginęły wobec czego powyższe legitymacje unieważnia się. W miejsce unieważnionych będą wydane duplikaty.

(—) Celestyn Dylewski wz. Komisarza:

2007

CZAJNIK

„wydajna"

DLATEGO NAJTAŃSZA I ZARAZEM NAJLEPSZA HERBATA w UŻYCIU.

Redaktor A. RADWAN. Druk „Gazety Kaliskiej", Aleja Józefiny 1. Wydawca — „Gazeta Kaliska" Spół. z ogr. odp.